Tvestjärten

En liten holme i mellersta Bohuslän

Tvestjärten 1944. Vy mot norr

Ett försök till historieskrivning.

Andra upplagan. Reviderad. Utökad.

Förord

Hur såg det ut på Tvestjärten förr i tiden? Fanns det hus, sjöbodar, bryggor och andra anläggningar? Fanns det bofasta människor på Tvestjärten? Var kan husen ha varit belägna? Man kan ställa många frågor om Tvestjärten.

Denna lilla skrift är ett försök att teckna Tvestjärtens historia. Innehållet bygger på uppgifter från personer som varit bosatta på Tvestjärten eller på annat sätt haft anknytning dit. Det är främst uppgifter från Harry Larsson och hans bröder Karl Gustav, Lennart och Evert, vilka alla vuxit upp på Tvestjärten. Deras egna minnesbilder från sin barndom och uppväxttid på 1930-, 1940-, och 1950-talen och deras återgivande av berättelser från äldre generationer är värdefulla källor till Tvestjärten förr i tiden.

Innehållet i avsnittet om lokaliteter på Tvestjärten bygger helt på muntliga uppgifter. Inga arkivstudier av skattelängder, kyrkoböcker, husförhörsprotokoll eller andra dokument har gjorts. Kartskissen på sista sidan visar bostadshusens lägen under första hälften av 1900-talet. Namn, som anges på kartskissen och i texten, avser förhållanden under första hälften av 1900-talet. Ägoskiften och ändringar efter 1950-talet har inte beaktats i denna upplaga.

Innehållet i avsnittet om bosatta på Tvestjärten bygger på arkivuppgifter dels från Landsarkivet i Göteborg med benägen hjälp av Sigvard Fjellson, dels på utdrag ur arkivmaterial från egna besök hos Morlanda Kyrkliga Samfällighet. Evert Larsson har lämnat kompletterande uppgifter till det senare materialet. Muntliga uppgifter skiljer sig i vissa fall från uppgifter i arkivmaterialet. Men även inom arkivmaterialet finns vissa oklarheter.

Det råder viss osäkerhet om förhållanden före meddelarnas egen livstid. I den muntliga traderingen finns en risk för förbiseenden och missuppfattningar. Vi är medvetna om att innehållet i denna lilla skrift kan vara ofullständigt och lida av vissa brister, men vi finner ändå att vi nu bör presentera det material som vi har sammanställt. Vi är tacksamma för påpekanden, rättelser och uppgifter som kan hjälpa oss att teckna en bättre och mera fullständig bild av Tvestjärtens historia.

Landvetter våren 2004
Stig Ekberg, text
Torsten Palmborg, Grafisk form

TVESTJÄRTEN, EN LITEN HOLME I MELLERSTA BOHUSLÄN

Granne med Gullholmen, Hermanö och Lavön. En gång uppstigen ur havet. Belägen vid en urgammal farled. Under historiens lopp passerad av otaliga farkoster: vikingtida långskepp och knarrar, medeltida koggar, seglande sjöbåtar och kuttrar, kolröksbolmande ångbåtar, mullrande dieselmotorfartyg och, under senare årtionden, oräkneliga fritidsbåtar under tysta segel eller ilsket surrande utombordsmotorer.

Utmark till Lavö Östergård. Periodvis fiskeläge och hemort och arbetsplats för flera bofasta familjer. Numera huvudsakligen fritids- och rekreationsplats och därtill en samfällighet från 1993.

Tvestjärten har en historia om än obetydlig och föga känd. Nu, när det inte längre finns någon bofast med rötter i fiske och fiskhantering eller med anknytning till det förgångna och dess historia och traditioner, är det angeläget att försöka teckna Tvestjärtens historia så långt den är känd och låta den bilda ett kulturellt inslag i samfälligheten.

TVESTJÄRTEN - EN GÅNG ETT FISKELÄGE

Gullholmen anses vara ett av Bohusläns äldsta fiskelägen med permanent bebyggelse och bosättning sedan senare häften av 1500-talet. Tvestjärten var bebodd och betecknad som fiskeläge några årtionden under 1600-talets senare del.

I boken DEN SVENSKA SKAGERAKSKUSTENS FISKEBEBYGGELSE , skriven av Johan Pettersson, nämns bland annat följande:

"- I Dorothea Bjelkes jordebok av år 1660 upptages strandsittare på Tvestjärten.-

- 1665 anmärkes att de fyra strandsittarna på Tvestjärten saknar både kålgårdar och betesmarker.-

- I 1673 års jordebok över Bohuslän upptages Tvestjärten som fiskeläge.-

- I 1697 års jordebok anges Tvestjärten som alldeles öde.-"

Denna bosättning på Tvestjärten sammanfaller med en period av riklig tillgång på sill under åren 1660-1680. Den rika tillgången på sill ledde till en ökad efterfrågan på arbetskraft för hantering och beredning av sillfångsterna. Bosättarna på Tvestjärten torde ha varit inflyttade från andra orter och huvudsakligen verksamma med beredning av sillen, medan fisket utövades av bofasta fiskare på Gullholmen. När tillgången på sill drastiskt minskade efter 1680 fanns inte längre något behov av arbetskraft för beredning av sill. De inflyttade fick söka sin utkomst på annat håll och bosättningen på Tvestjärten upphörde. Johan Pettersson antar att avsaknaden av odlings- och betesmarker var en bidragande orsak till att bosättningarna på Tvestjärten upphörde. Den främsta orsaken till avfolkningen torde vara att Tvestjärten inte var något genuint fiskeläge av egen kraft.

Den senaste sillperioden, 1752-1808, tycks inte ha medfört någon fast bosättning på Tvestjärten. Den arbetskraft, som drogs till de arbetsmöjligheter silltillgången skapade under denna period, kunde tydligen finna husrum på Gullholmen. Befolkningsökning och en gynnsam ekonomisk utveckling under denna sillperiod fick gullholmeborna att våga bygga en egen kyrka, som invigdes den första söndagen i advent 1799.

Det är inte känt var 1600-talshusen på Tvestjärten var belägna. Det finns idag inte kvar några synliga lämningar efter deras tomter. Senare bebyggelse och aktiviteter har utplå-
nat deras tomtningar. De gamla tomterna måste dock ha legat över dåtidens högvattennivå. Under senare delen av 1600-talet torde medelvattennivån ha varit cirka 1 m högre än idag. Tomterna har troligen legat på den nivå där de högst belägna husen ligger idag. Det är möjligt att något av dagens hus ligger på en tomtning från 1600-talet.

De äldsta nuvarande husen på Tvestjärten torde ha byggts mot slutet av 1800-talet. Det var då den senaste bebyggelse- och bosättningsperioden inleddes och den var en följd av de arbetstillfällen som skapades under kutterepoken.

Mot slutet av 1800-talet köpte bohuslänska fiskare ett stort antal seglande kuttrar från England. Kuttrarna gav fiskarena bättre möjligheter till inkomstbringande makrillfiske på Nordsjön. Det ledde till en ekonomisk uppblomstring och befolkningsökning. De båda böckerna MIN BARNDOM PÅ GULLHOLMEN av Olof Hansson, utgiven av Bohusläns museum och Bohusläns hembygdsförbund, och DÖRJET PÅ DOGGERN av Sigvard Fjellson, utgiven av Föreningen Allmoge Båtar, beskriver kutterepoken och dess inverkan på Gullholmen och därmed även på Tvestjärten.

Beredning och behandling av större mängder fisk krävde arbets- och magasinslokaler och stora bryggor. På Gullholmen fanns inte plats för sådana anläggningar. Nordvästra delen av Tvestjärten befanns av flera skäl vara lämplig för att bebyggas med erforderliga magasin och bryggor – eller planar som bryggorna kallades. Stora ytor krävdes för hantering av fisk, lådor och tunnor. Inflyttade hantverkare fick arbete med att bland annat tillverka den stora mängd lådor och tunnor som krävdes för förvaring och transport av fisk. Arbetstillfällena vid magasinen lockade till bosättning på Tvestjärten. Flera bostadshus byggdes

Ärtiondena kring sekelskiftet 1900 var en tid av framtidstro och tillförsikt för gullholmeborna och även för de boende på Tvestjärten. De många kuttrarna, som var hemmahörande på Gullholmen, gav goda arbetstillfällen på fiskefärderna. Flera unga tvestjärtebor deltog som besättningsmän på kuttrarna vid makrillfiske på Nordsjön och åter andra arbetade med hantering och beredning av fisk i magasinen och på planarna på Tvestjärten

FÖRÄNDRINGENS VINDAR

I början av 1920-talet förändrades förutsättningarna för fisket och en nedgångsperiod inleddes. Fisket gav inte längre det lovande ekonomiska utbytet, som det ännu gjorde vid sekelskiftet. Många Gullholmekuttrar såldes. Hantering och beredning av fisk i magasinen på Tvestjärten minskade och upphörde till slut. Många ungdomar såg inte någon framtid på Gullholmen och Tvestjärten. De nödgades söka sitt arbete och sin framtid på annat håll. Ungdomarna flyttade och lämnade sin hemö, de äldre blev kvar. Endast ett mindre antal unga fortsatte envist med fisket, det yrke som de en gång lärt av de äldre.

Befolkningsminskningen ledde till att allt fler hus blev tomma när de äldre inbyggarna gick bort. De tomma husen på Gullholmen köptes upp av främlingar för att användas som fritidshus. Samhällsstrukturen förändrades på några årtionden. Andelen yrkesfiskare minskade medan inslaget av fritidsboende ökade. Husens och fiskelägets yttre karaktär bevarades i stort, men den kulturtradition, som i århundraden präglat fiskeläget, urholkades genom denna omvandling och är på väg att helt brytas. Samma utveckling gällde även för Tvestjärten.

Den ortstypiska dialekten förändras. Ord, begrepp och fackuttryck knutna till fisket och det levande fiskeläget, och som ännu vid mitten av 1900-talet var levande i språket, används alltmer sällan och faller i glömska. När de äldre går bort försvinner kulturbärarna och kulturtraditionen utarmas. Det vilar ett ansvar på de fritidsboende i de gamla fiskarehusen att i görligaste mån söka ta till sig de gamla uttrycken, begreppen och facktermerna för att därmed hålla dem levande och föra en del av kulturtraditionen vidare.

ORTNAMN, EN KULTURSKATT

En viktig beståndsdel i kulturtraditionen är kännedomen om fiskelpatser, bottenförhållanden, grund, strömsättningar och andra för ett framgångsrikt fiske viktiga kunskaper, vilka nu sakta går förlorade. Därmed riskerar den kulturskatt, som består av alla ortnamn och naturnamn på vattenområden, fiskeplatser öar, holmar, vikar, skär, grund, bergknallar och andra framträdande eller betydelsefulla platser, som fanns i levande minne hos den tidigare fiskarebefolkningen, att gå förlorad.

Sune Johansson, Gullholmen, har ägnat denna försvinnande kulturskatt stor uppmärksamhet. Han har under ett mångårigt insamlingsarbete sammanställt och redigerat ett omfattande material till en bok; ORTNAMNEN I OM RÅDET VID GULLHOLMEN OCH HERMANÖ. Därmed har Sune Johansson åt framtiden räddat en namn- och kulturskatt som eljest till stora delar skulle falla i glömska och gå förlorad.

Ortnamn och naturnamn har måhända inte samma omedelbara värde för de fritidsboende som för den tidigare bofasta fiskarebefolkningen. Men namnen är viktiga traditionsbärare och utgör en omistlig del av den kulturella miljön. Genom att använda och därmed bevara de gamla namnen bibehålles den helhet som består av yttre miljö och kulturell miljö med förankring långt bakåt i tiden. Även på Tvestjärten finns en rad gamla namn som det är angeläget att bevara.

HUR GAMLA ÄR NAMNEN

Det är inte känt hur gammalt namnet Tvestjärten är. Ett rimligt antagande är att namnet är lika gammalt som den permanenta bosättningen på Gullholmen. Hur har namnet Tvestjärten uppstått och vad betyder det? Enligt ORTNAMNEN I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN utgiven av INSTITUTET FÖR ORTNAMNS- OCH DIALEKTFORSKNING I GÖTEBORG har holmens likhet med insekten tvestjärten varit namngivande. Enligt nämnda publikation har även namnformerna Tvistärten, Tvisnärten och Snärten förekommit. Under senare delen av 1500-talet, när namngivningen kan ha skett, torde medelvattenståndet ha varit cirka 1,5 meter högre än idag. Nuvarande Badstranden och Lerstranden var då helt vattentäckta och bildade en lång, smal vik

Namnen på lokaliteter på Tvestjärten torde vara unga och har sannolikt tillkommit under den senaste bosättningsperioden med början under 1800-talets senare del. Det förefaller osannolikt att några lokala namn från 1600-talets bosättningsperiod kan ha levat kvar.

Vissa namn förändras. Hus och byggnader bär ofta namn efter sin ägare. Vid ägoskifte sker ofta namnskifte. Det är en helt naturlig anpassning till rådande förhållanden. Namn på naturlokaliteter som berg, uddar, vikar och liknande är av en helt annan karaktär. Sådana namn har varit i bruk under längre tid. De utgör en omistlig del av den lokala namn- och kulturskatten, bildar en länk bakåt i tiden och knyter samman generationer. Namn av den arten är väl värda att bevara och bör användas i dagligt tal för att kunna hållas levande och föras vidare. Det är helt onödigt och ett brott mot kulturtraditionen att skapa nya namn där det finns gamla namn med tradition.

LOKALITETER PÅ TVESTJÄRTEN

Se kartskissen på sista sidan.

MAGASINET

Magasiint, Arves magasin. Byggnaden uppfördes av Arvid Olsson för beredning och behandling av fisk. Byggåret är okänt. Namnet Arves magasin lever ännu kvar på sina håll. Magasinet omgavs av stora träbryggor - planar - för att ge plats för hantering av fisk och upplag av tunnor och lådor.

Ett annat stort magasin låg där Åke Darfeldts brygga och sjöbod ligger idag (2004). Från detta magasin sträckte sig en stor träbrygga - en plan - söderut till den plats där Lars Leijons lilla sjöbod står idag (2004). Fotografier från 1890-talet visar att det låg ett virkesupplag ungefär på den plats där Göran Leijons hus står idag (2004). Virket torde ha varit avsett för byggnation på Tvestjärten.

Tvestjärteplanarna var omtyckta samlingsplatser för Gullholmens ungdomar. De erbjöd stora, plana ytor utmärkta att använda för dans och andra förlustelser på behagligt avstånd från Gullholmen där vissa äldre ansåg att dans var en syndig företeelse.

MASTPLANEN

Masteplan. Området närmas öster om *Arves magasin* kallades *Masteplan.* Sannolikt har planen använts som lagrings- eller upplagsplats för kuttermaster. Ännu på 1940-talet fanns en stödmur för *Masteplan* kvar.

KULAN

Kula. Nordvästra spetsen av Tvestjärten kallas Kulan. Bergets runda, utskjutande form har troligen varit namngivande. På Kulan finns en stor förtöjningsring, enligt uppgift anlagd av Marinen.

RINGEN

Rengen. På Tvestjärtens nordöstra spets finns ännu en av Marinens stora förtöjningsringar. Ringen är överbyggd av bryggan till nuvarande färjeläget.

GRÅBODEN

Gråbua. Gråboden, en knuttimrad, omålad sjöbod, silvergrå av ålder, stod på Kulans västsida. Boden revs troligen mot slutet av 1930-talet. Ägare ej känd.

MALIS STRAND

Malis strann. Den lilla viken användes som hamn och förtöjningsplats för småbåtar. Laurens Larsson kunde till en början ha en eka förtöjd längst inne i viken innan landhöjning och uppgrundning hindrade.

LAURENS OCH HULDA LARSSONS HUS

Laurens köpte huset 1917 av Emil och Anna Jakobsson. Under några år innan Laurens köpte huset bodde Malin där. Malin var först bosatt på Gullholmen, men flyttade till Tvestjärten för att få bättre möjligheter att hålla höns och ankor. Ankorna höll Malin i en liten damm öster om huset. När Laurens köpt huset rensade han dammen och inrättade den till en brunn för dricks- och hushållsvatten.

Malin har givit namn åt *Malis strann* och åt *Malis hôla*, en liten, ofta vattenfylld håla i berget nordost om huset. Vem denna Malin var är inte säkert känt. I nedanstående förteckning över boende på Tvestjärten finns inte någon med namnet Malin. Namnet kan möjligen vara en smeknamnsform av Amalia eller Amelie. Båda dessa namn finns med i nämnda förteckning, men det går inte att vinna klarhet i vem Malin var.

Olof Ekberg, 1896-1986, har berättat, att barnen i hans barndom retades med Malin med att ropa *"Tröllpacka Mali, ho e ente fali"*.

JULIUS HUS

Juliuses. Huset stod mellan Larssons och Ekbergs hus. Huset revs troligen i början av 1930-talet.

HANS OCH ANNA EKBERGS HUS
Huset ägdes ursprungligen av Hugo Hallgren, disponent på konservfabriken på Ellös. Huset användes en tid som tunnbindarverkstad. Hans Ekberg var tunnbindare. Hans och Anna Ekberg flyttade in i huset 1904 och köpte senare huset av Hallgren. Enligt uppgift har huset flyttats från Skaftö till Tvestjärten.

Hans Ekberg utnyttjade vattnet i en liten grävd brunn öster om huset till dricks- och hushållsvatten.

SALTMÄSTARENS HUS
Huset byggdes ursprungligen som bostad åt en arbetsledare, som ansvarade för insaltning av fisk och sill. När fiskberedningen upphört och huset stod obebott användes det under flera år vid tiden för första världskriget som sommarkoloni för barn.

Huset monterades ned i slutet av 1920-talet eller början av 1930-talet och byggdes upp på nytt i Hästekälla på västra Orust.

BERNHARD OCH ANNA OLSSONS HUS
Bernhard var fiskare. Sonen Wilker, som i sin ungdom varit sjöman, övergick senare till fiske. Han byggde en sjöbod, *Wilkers bo*, på 1940-talet.

Wilker och brodern Birger grävde en liten brunn, *Wilkers källa*, nordost om föräldrahemmet.

LUNDSTRÖMS HUS
Huset byggdes omkring 1903 av Johan Hellström, en broder till Stig Hellströms farfar. Johan Hellström sålde huset till Abraham Lundström år 1906 efter en konkurs. Familjen Lundström hade tidigare bott på *Rompen*, eller Kroksholm som det formellt heter. Efter Abraham Lundström bodde barnen Edvin och Alma i huset. Edvin hade varit sjöman i många år och Alma hade under lång tid arbetat som hushållerska på Lavön.

Albert Hellström, Stig Hellströms farfar, ämnade bygga ett hus på Tvestjärten. Han hade sett ut en tomt, men på grund av ett borgensåtagande för ett kutterköp gick husbygget om intet. Det är inte känt var Albert Hellström ämnat bygga sitt hus.

Under några år kring 1950 fanns en sjöbod på stenkajen rakt väster om Lundströms hus. Sjöboden uppfördes och ägdes av gullholmeborna David, Bertil och Albin Olsson samt Olof Pettersson, ägare till fiskebåten Ganthi.

SMEDJEBACKEN
Smejebacken, ibland även kallad *Källebacken*. Tvestjärtens enda ängsmark. I södra delen finns en grävd brunn som enligt uppgift inte någonsin varit helt uttorkad.

SMEDJEBERGEN
Smejeberga. Bergsluttningen väster om Smedjebacken kallas Smedjebergen efter en smedja som en gång har stått där ängsmarken övergår i bergsluttning.

BADSTRANDEN
Badestranna. Badstranden torde inte ha bildat någon egentlig strand förrän omkring 1900 när landhöjning och uppgrundning avsnörde Lerstranden från ständig kontakt med havet. Bernhard Olsson använde en liten stenbrygga i inre delen av Badstranden som förtöjningsplats för sin eka.

Vid den släta berghällen på västra sidan vid Badstrandens mynning hade John Ekberg en träbrygga under några år på 1950-talet.

LERSTRANDEN
Lerstranna. Namnet kommer av den leriga, dyiga bottenbeskaffenheten. Lerstranden är oftast vattenfylld. Vid långvarigt lågvatten och torka kan den bli helt torrlagd.

ANDRA SIDAN
Andre sia. Namn på hela den öhalva som ligger öster om Badstranden-Lerstranden.

MYREN
Myra. Namn på en långsmal vattensamling på Andra sidan.

SYDÄNDAN
Söräen. Tvestjärtens sydligaste ända.

TVESTJÄRTEBÅDEN
Tvestjärteböen. En undervattensrygg som sträcker sig ut ett stycke från Sydändan.

TVESTJÄRTEN SOM BETESMARK

Tvestjärten var utmark till Lavö Östergård. Lavöborna utnyttjade Tvestjärten till sommarbete åt sina får. Betesgången upphörde omkring 1950, när John Ekberg och Hulda Larsson friköpte tomtmarken till sina hus.

Under en tid lär Lavöborna ha haft kor året runt på Tvestjärten. Vinterfoder fick fraktas från Lavön, ty på Tvestjärten fanns inte någon möjlighet till slåtter.

BESVÄRLIGT ATT VARA ÖBO

De boende på Tvestjärten höll höns och ankor som husdjur. Enligt uppgift höll man även svin. Ett svinhus fanns mot bergväggen på Storebergets västsida. Förhållandena på Tvestjärten medgav inte några grönsaksodlingar.

Vattenförsörjningen kunde bli kritisk nederbördsfattiga vårar och somrar. *Malis höla, Laurens brunn, Ekbergs brunn, Wilkers brunn* och andra små, grunda vattensamlingar kunde torka ut. Den grävda brunnen på Smedjebacken höll vatten, men stor sparsamhet krävdes. Ibland nödgades man hämta vatten för tvätt och annan vattenkrävande verksamhet i *Myra* på Andra sidan eller i en liten brunn innanför Rompen på Lavön. Vid dessa tillfällen måste vattnet bäras i spänner från vattensamlingen och hällas i tunnor eller kar i den båt som användes vid hämtningen. Vintertid kunde vattnet i grunda vattensamlingar frysa.

Vädret styrde barnens skolgång. Vid hårt väder var det inte möjligt att ro barnen över till skolan på Gullholmen. Vintertid, när isen varken bar eller brast, kunde barnen inte heller ta sig till skolan. Samma svårigheter gällde även kyrkobesök

BOENDE PÅ TVESTJÄRTEN

Vi känner inte namnen på dem som bodde på Tvestjärten under 1600-talet. Några arkivsökningar från den tiden har inte utförts. De namn och andra uppgifter, som anges i detta avsnitt, gäller personer bosatta på Tvestjärten från senare delen av 1800-talet och fram till mitten av 1900-talet. Uppgifterna kommer till största delen från kyrkobokföringsarkiv i Morlanda. Några uppgifter kommer från Landsarkivet i Göteborg. I nedanstående tabeller anges uppgifter familjevis om boende på Tvestjärten.
Förkortningar som används: h = hustru; d = dotter; s = son; f = född

Tabell 1.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Anders Johan Larsson	f. 1841	Gullholmen 1874	Gullholmen 1889
d. Anna Lovisa	f. 1872		Gullholmen 1889
s. Lars August	f. 1875		Gullholmen 1889
d. Selma Kristina	f. 1877		Gullholmen 1889
s. Gustav Hilmer	f. 1880		Gullholmen 1889
s. Olof Albin	f. 1881		Gullholmen 1889
s. Johan Simon	f. 1883		Gullholmen 1889

I underlaget saknas uppgifter om hustrun i familjen.
Familjen tycks ha bott i det hus, som på kartskissen kallas Hans Ekbergs hus.

Tabell 2.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Martin Julius Andreasson	1851-1918		
h. Anna Stina Svensdotter	1840-1912	Gullholmen 1875	
d. Selma Maria	f. 1876		1902
Signe Alida, dotter till Selma	f. 1900		1902
d. Amanda Justina	f. 1881		Gullholmen 1920
d. Olga Emilia	f. 1889		Gullholmen 1908
d. Anna Kristina	f. 1888		Strömstad 1917

Familjens bostad på Tvestjärten var sannolikt den byggnad, som på kartskissen kallas Juliuses.

Tabell 3.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Abraham Andersson Lundström	f. 1852	Tegneby 1881	
h. Anna Matilda Svensdotter	1851-1912	Tegneby 1881	
d. Alma Leontina	f. 1880		1920
d. Maria	f. 1883		Qville 1908
s. Arvid Edvin	f. 1886		1929
d. Sigrid	f. 1888		Styrsö 1909
s. Karl Severin	1891-1919		
s. Sven Artur	1894-1921		
d. Augusta Alfrida	1875		Göteborg 1906
Osvald Artur, son till Augusta	1897		Gullholmen 1921
Annie Ottilia, dotter till Augusta	1906		Göteborg 1916
Karin Elvira, dotter till Augusta	1903		Lundby 1921

Familjen var bosatt i det hus, som på kartskissen kallas Abraham Lundström. Huset byggdes enligt uppgift 1903. Familjen Abraham Lundström köpte huset 1906. Var familjen bodde innan husköpet är inte känt. Edvin Lundström bodde kvar i huset fram till sin bortgång på 1960-talet.

Tabell 4.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Olof Robert Samuelsson	f. 1850	Gullholmen 1883	Mollösund 1900
h. Amalia Andersdotter	1831	Gullholmen	Mollösund 1900

Det är inte känt var paret bodde på Tvestjärten.

Tabell 5.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Didrik Andreasson	f. 1875	1899	1904
h. Mary Amelie Charlotta Johansdotter	f. 1878	1899	1904
d. Annie Serafia	f. 1899		1904
s. Tage Waldemar	f. 1901		1904
d. Agda Delfina	f. 1903		1904

Det är inte känt var familjen bodde på Tvestjärten.

Tabell 6.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Olle Emil Jakobsson	1877	1904	1926
h. Anna Kristina Niklasdotter	1879	1904	1926
d. Ester	1903		1926
s. Artur Evald	1903		1926
s. John Nestor	1906		1926
s. Torsten Leopold	1908		1926
s. Gunnar Vilhelm	1909		1926

Familjen var bosatt i den byggnad, som på kartskissen kallas Saltmästarens. Uppgifter i underlaget anger att familjen avflyttat från och åter inflyttat till Tvestjärten 1909. Enligt uppgift användes huset Saltmästarens som sommarkoloni för barn något eller några år omkring 1917. Det är inte troligt att familjen Jakobsson kan ha bott kvar i huset vid dessa tillfällen

Tabell 7.

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Hans Ekberg	1865-1949	Gullholmen 1904	
h. Anna Kristina Kristiansson	1868-1955	Gullholmen 1904	
s. Kristian	1892-1915	Gullholmen 1904	
d. Annie Sofia	f. 1894	Gullholmen 1904	1927
Karin Marianne, dotter till Annie	f. 1927		1927
s. Olof Alfred Henry	1896-1986	Gullholmen 1904	Mölndal 1927
s. Charles Artur	1898-1993	Gullholmen 1904	
s. John Sigurd	1900-1980	Gullholmen 1904	
s. Karl Gustaf	f. 1901	Gullholmen 1904	Australien 1926
d. Elin Selma Nikolina	f.1904	Gullholmen 1904	Göteborg 1924
d. Hildur Maria	1906		
d. Svea Elinda	1909-1990		

Familjens bostad har namnet Hans Ekberg på kartskissen.

Tabell 8

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Axel Bernhard Olsson	1869-1942	Gullholmen 1900	
h. Anna Josefina Wilkersson	1869-1950	Gullholmen 1900	
d. Anna Brita Kristina	f. 1901		Göteborg 1921
s. Axel Wilker	1903-1977		
d. Olga Lovisa	1905		Göteborg 1924
s. John Birger	1909-1973		
d. Ellen Viktoria	f. 1913		Göteborg 1928

Familjens bostad har namnet Bernhard Olsson på kartskissen.

Tabell 9

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Johan Albin Frej	1880	Bjuf 1907	Gullholmen 1909

Bostad på Tvestjärten inte känd.

Tabell 10

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Johan Alfred Hellström	f. 1877	Gullholmen 1905	Kungshamn 1908
h. Berta Olsson	f. 1875	Gullholmen 1905	Kungshamn 1908
s. Bror Johan	f. 1905	Gullholmen 1905	Kungshamn 1908

Familjens bostad på Tvestjärten är inte känd.

Tabell 11

Namn	Födelse/död	Inflyttad från	Avflyttad till
Laurentius Oskarsson	1883-1953	1919	
h. Hulda Lovisa Karolina Johansson	1900-1983		
d. Anna Linnea	f. 1920		
d. Lilly Helena	1921-1953		
d. Gerd Irene	1924-1980		
s. Karl Gustaf	f. 1925		
s. Oskar Lennart	f. 1927		
s. Lars Evert	f. 1929		
s. Harry Ingemar	1930-2001		
s. Arne	f. 1932		
d. Doris	1933		
d. Inger	1936		
d. Gullan (Gun)	1939		

Familjens bostad kallas Laurens Larsson på kartskissen.

Tabell 12. Bosatta på Tvestjärten fördelade på årtal och antal personer.

Årtal	Antal personer
1870	0
1875	5
1880	8
1885	22
1890	17
1895	17
1900	24
1905	37
1910	37
1915	36
1920	34
1925	39
1930	19
1935	17
1940	18
1945	15
1950	11
1955	6
1960	2
1965	2
1970	2

Hulda Larsson och John Ekberg var de sista bofasta på Tvestjärten under den period som denna skrift omfattar.

Tvestjärten, tidigt 1900-tal. Husen fr vänster. Laurens Larsson, Juliuses, Ekbergs, magasin, Saltmästarns, Lundströms. Se kartan på sista sidan.

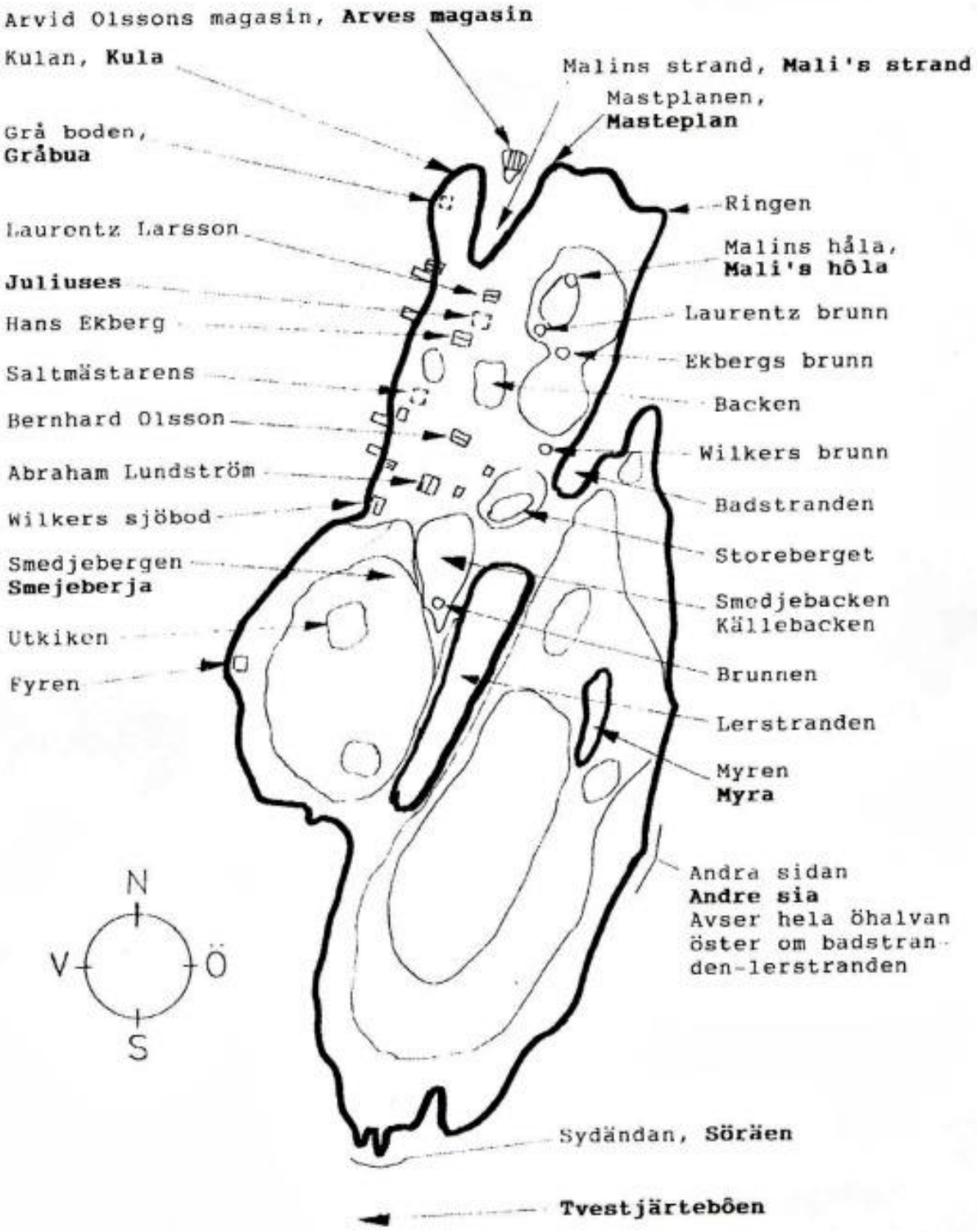
Arvid Olssons magasin, **Arves magasin**
Kulan, **Kula**
Malins strand, **Mali's strand**
Mastplanen, **Masteplan**
Grå boden, **Gråbua**
Ringen
Laurentz Larsson
Malins håla, **Mali's hôla**
Juliuses
Laurentz brunn
Hans Ekberg
Ekbergs brunn
Saltmästarens
Backen
Bernhard Olsson
Wilkers brunn
Abraham Lundström
Badstranden
Wilkers sjöbod
Storeberget
Smedjebergen **Smejeberja**
Smedjebacken Källebacken
Utkiken
Brunnen
Fyren
Lerstranden
Myren **Myra**
Andra sidan **Andre sia** Avser hela öhalvan öster om badstranden-lerstranden
N
V
Ö
S
Sydändan, **Söräen**
Tvestjärtebôen

DE SLOGS OM TVESTJÄRTEN

Detta handlar om en tvist om Tvestjärten , Lavö Krok och Pilegrimmen mellan Lavöns två gårdar Lavö Östergård och Lavö Västergård åren 1761-65. Lavö Krok och holmarna Tvestjärten och Pilegrimmen var utmarker för gårdarna. Det var innan storskiftet svårt att skilja mellan enskilda och gemensamma inägor och utmarker. Västergård var förgrymmad över att Östergård utnyttjade utmarken Kroken för egen del. Kroken var nu uppodlad till äng och därmed fått ett större värde och var ett bebott fiskeläge. Tvestjärten var även tidzvis bebott. Sillperioden 1752-1805 gjorde att holmar och fiskelägen fick ett större värde för markägarna som även hade en viss inkomst av strandsittarna.(Fisk och skjutsning).

FÖRSTA FÖRHANDLINGEN VID TINGET I SVANESUND 5 juni 1761.
Käranden var för Västergård Olof Nilsson och änkan Kerstin Jonsdotter. Svaranden från Östergård var Per och Olof Olssöner. Östergård framförde att Kroken och holmarna Tvestjärten och Pilegrimmen enligt köpebrev tillhörde Östergård vid försäljningen 1632 till Bildtarna på Morlanda säteri. De var även upptagna i köpet 1750 från Bildtarna av Östergård men ej i köpet av Västergård.
Västergård hänvisade till Dorotea Bielkes jordebok 1652 där Kroken och Tvesstjärten tillhörde Västergård. Västergård begärde även uppskov för att skaffa fram handlingar från Bildtska släkten. De fick detta uppskov.

ANDRA FÖRHANDLINGEN I SVANESUND 29 oktober 1761.
Västergård kunde ej förete några nya handlingar som styrkte deras sak. Carl Knutson Bildt var sjuk och vistades utanför häradet.Uppskov begärdes på nytt av Västergård. Vilket beviljades

TREDJE FÖRHANDLINGEN 20 februari 1762
Östergård företräddes av Olof Jakobsson, Hästekälla och från Västergård inställde sig jordägarna personligen.De hänvisade återigen till Dorotea Bielkes jordabok och annat.Västergårdens efterforkningar i Bildtska arkivet hade dock ej givit något De hänvisade dock till två vittnen. Det första var Lars Olsson, Bjönni född på Östergård, och som var son till siste brukaren av Östergård under den Bildtska tiden. Han vittnade om att den mellan Öster och Västergården belägna kohagen hade varit samfälld utmark för båda gårdarna och att Östergården inte hade haft någon nytta av varken Kroken, Tvestjärten eller Pilegrimmen utan detta hade Knut Bildt på Morlanda haft. Det andra vittnet var Anders Simonsson, son till den siste frälsebonden på Västergård. Han vittnade om att Västergården ej hade varken ägande eller nyttjanderätt till Kroken, Tvestjärten eller Pilegrimmen. Hans moder hade berättat att dessa ställen tillhörde Östergården.

TINGSRÄTTENS DOM 23 februari 1762
Kroken, Tvestjärten och Pilegrimmen tilldömdes Lavö Östergård!
Vid laga delning av marken som följde den 3 juli 1764 uppvisade Västergård en gammal dansk dom som visade att Västergård ägde de omstridda ställena. Detta visade sig dock vara en förfalskning och avvisades.

Detta är hämtat från en artikel i Morlanda Hembygdsbok I av Gunnar Andersson.

Kroken var bebott fiskeläge 1674-1748. 1659 fanns här 4 strandsittare. På 1780 talet anlades här salteri och trankokeri av handelsidkare från Göteborg och Uddevalla.

Tvestjärten var bebott i första delen av 1600 talet. 1659 fanns här 4 strandsittare. Bebott 1674 och 1680 men öde 1689-1700.